LIETUVOS RESPUBLIKOS VYRIAUSIOSIOS RINKIMŲ KOMISIJOS NARIŲ MAKSIMO REZNIKOVO, INGOS MILAŠIŪTĖS, ANDRIAUS VAIŠNIO IR SEKRETORIATO DARBUOTOJŲ

IŠVADA DĖL UAB „GALVOK“ INTERNETINIAME TINKLALAPYJE WWW.GALVE.LT PASKELBTŲ STRAIPSNIŲ „DERGIA KITĄ, O PATS BAŽNYČIOJE SKLEIDŽIA POLITINĘ AGITACIJĄ?“ IR „BURBULIS RENKASI TARP LENKO IR LIETUVIO“

2022 m. kovo 28 d. Nr. 3-19(1.2)
Vilnius

I. Pirminė informacija

1. 2021 m. spalio 21 d. Lietuvos Respublikos vyriausioji rinkimų komisija (toliau – VRK) gavo Lietuvos Respublikos liberalų sąjūdžio (toliau – Pranešėjas) pranešimą, kuriame nurodoma, kad „portalas „Galve.lt“, prisidengdamas rašytojo slapyvardžiu („Šimas Burbulis“) arba apskritai nenurodydamas jokio autoriaus, šiurkščiai pažeidžia Savivaldybių tarybų rinkimų įstatymą (49 str.), draudžiamu laikotarpiu tendencingai apie kandidatą į merus A. Šatevičių skleisdamas kompromituojančią medžiagą“ (toliau – pranešimas)[1].

2. 2021 m. spalio 22 d. VRK gavo patikslinantį raštą[2] (toliau – pranešimo patikslinimas), kuriame nurodytų argumentų pagrindu teigiama, kad internetiniame tinklalapyje www.galve.lt:

2.1. 2021 m. spalio 20 d. publikuotu straipsniu „Dergia kitą, o pats bažnyčioje skleidžia politinę agitaciją?“ „neabejotinai <..> siekiama, kad rinkėjai nebalsuotų už Andrių Šatevičių“;

2.2. 2021 m. spalio 21 d. publikuotame straipsnyje „Burbulis renkasi tarp lenko ir lietuvio“ „Palyginimas teikiamas ne tik kandidatų asmenyje, bet ir tautiniu pagrindu, formuojama nuotaika, kad lietuvis kandidatas (A. Šatevičius) yra prastesnis, ir akivaizdžiai raginant balsuojant pasirinkti kitą kandidatą (J. Narkevičių)“.

3. VRK, susipažinusi su pranešime bei pranešimo patikslinime pateikta informacija ir vadovaudamasi Vyriausiosios rinkimų komisijos įstatymo 3 straipsnio 2 dalies 20 punktu ir Vyriausiosios rinkimų komisijos reglamento, patvirtinto VRK 2020 m. sausio 28 d. sprendimu Nr. Sp-11 (2021 m. sausio 8 d. sprendimo Nr. Sp-60 redakcija), 74 punktu, 2021 m. lapkričio 22 d. posėdyje nusprendė pranešime bei pranešimo patikslinime nurodytos informacijos pagrindu atlikti tyrimą, siekiant nustatyti, ar pateikta informacija yra politinė reklama, taip pat įvertinti galimą

[1] Lietuvos Respublikos liberalų sąjūdžio atsakingojo sekretoriaus ir įgalioto partijos atstovo rinkimams VRK 2021-10-21 raštas, VRK reg. 2021-10-21 Nr. 1-1408 (1.20).
[2] Lietuvos Respublikos liberalų sąjūdžio atsakingojo sekretoriaus ir įgalioto partijos atstovo rinkimams VRK 2021-10-22 raštas, VRK reg. 2021-10-22 Nr. 1-1414 (1.20).

neteisėtą paramą kandidatams ar politinėms partijoms. Tyrimą pavesta atlikti VRK Teisės ir tyrimų skyriui.

4. Apie pradėtą tyrimą Pranešėjas informuotas VRK 2021 m. spalio 22 d. raštu Nr. 2-785 (1.20) „Dėl VRK posėdyje svarstytų 2021 m. spalio 21 d. ir 22 d. prašymų“.

5. 2022 m. sausio 27 d. VRK posėdyje, nagrinėjant pateiktą sprendimo projektą, nutarta sprendimo priėmimą atidėti ir pratęsti pranešimo tyrimą bei nagrinėjimą, papildant ir patikslinant pažymą bei sprendimo projektą, pateikiant daugiau argumentų dėl galimai neigiamos politinės reklamos.

5.1. 2022 m. vasario 10 d. VRK posėdyje buvo informuota, kad gauta papildomos medžiagos, kurią reikia įvertinti, tyrimas buvo pratęstas pasitelkiant VRK narius Ingą Milašiūtę, Maksimą Reznikovą, Andrių Vaišnį bei Politinių partijų ir politinių kampanijų finansavimo kontrolės skyrių. Sudaryta darbo grupė įvertino gautą papildomą informaciją (Lietuvos Respublikos liberalų sąjūdžio 2022 m. vasario 8 d. raštą (reg. Nr. 1-139(7.9), kuriame nurodoma, kad UAB „Galvok“ galimai nepateikė sąskaitos faktūros Lietuvos Respublikos liberalų sąjūdžiui už politinės kampanijos laikotarpiu skleistą politinę reklamą) ir nutarė, kad ši informacija nėra susijusi su tyrime nagrinėjamomis publikacijomis, todėl atliekamą tyrimą ja papildyti nėra tikslinga.

5.2. Negavus vieno iš kandidatų atsakymo į VRK paklausimą, 2022 m. kovo 10 d. VRK posėdyje nuspręstą pratęsti šio tyrimo terminą vienam mėnesiui.

II. Tyrimo dalykas

6. Politinės kampanijos laikotarpiu internetiniame tinklalapyje www.galve.lt publikuotų straipsnių „Dergia kitą, o pats bažnyčioje skleidžia politinę agitaciją?“ ir „Burbulis renkasi tarp lenko ir lietuvio“ vertinimas politinės reklamos požiūriu.

7. Galimai neteisėtos paramos kandidatams ir (ar) politinėms partijoms įvertinimas.

III. Faktinės aplinkybės

8. Trakų rajono savivaldybės tarybos nario – mero rinkimų data – 2021 m. spalio 10 d.[3]

9. 2021 m. spalio 14 d. VRK priimtu sprendimu konstatavus, kad Trakų rajono savivaldybės tarybos narys – meras nėra išrinktas, todėl nustatyta pakartotinio balsavimo dėl dviejų kandidatų, gavusių daugiausia balsų pirmą kartą balsuojant, data – 2021 m. spalio 24 d. Daugiausia balsų pirmą kartą balsuojant surinko Andrius Šatevičius (32,28 proc.), iškeltas Lietuvos Respublikos liberalų sąjūdžio, ir Jaroslavas Narkevičius (29,84 proc.), iškeltas Lietuvos lenkų rinkimų akcijos-Krikščioniškų šeimų sąjungos.

[3] VRK 2021-05-06 sprendimas Nr. Sp-137 „Dėl naujų Trakų rajono savivaldybės tarybos nario – mero rinkimų paskelbimo“, https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/24f335a2ae4411eba6328c92adabc234.

10. Straipsnis „Dergia kitą, o pats bažnyčioje skleidžia politinę agitaciją?“ publikuotas 2021 m. spalio 20 d. internetiniame tinklalapyje www.galve.lt[4] rubrikoje „Aktualijos“. Publikacija nebuvo pažymėta užsakomojo straipsnio žyma, taip pat nepažymėta ir kaip politinė reklama. Jame pateikiama informacija apie kandidato į Trakų rajono savivaldybės tarybos narius – merus.

11. Straipsnis „Burbulis renkasi tarp lenko ir lietuvio“ publikuotas 2021 m. spalio 21 d. internetiniame tinklalapyje www.galve.lt. Jame pateikiama lyginamojo pobūdžio informacija apie rinkimų antrojo turo kandidatus į Trakų rajono savivaldybės tarybos narius – merus. Publikacija nepažymėta užsakomojo straipsnio žyma, nors tekste įrašyta „tebūnie tai neatlygintina politinė reklama“.

12. Tyrimo metu gauta su tyrimu susijusi informacija iš UAB „Galvok“, Žurnalistų etikos inspektoriaus tarnybos, Visuomenės informavimo etikos komisijos, Vilniaus apskrities vyriausiojo policijos komisariato Trakų rajono policijos komisariato, taip pat gauti A. Šatevičiaus bei J. Narkevičiaus atsakymai į VRK paklausimus.

13. UAB „Galvok“ 2021 m. gruodžio 1 d. rašte (reg. VRK 2021 m. gruodžio 1 d. Nr. 1-1610(1.20) nurodoma, kad:

13.1. „<...> minimi straipsniai nebuvo atskirti nuo kitų straipsnių, nes tai buvo eiliniai žiniasklaidos priemonės straipsniai nepriklausomai nuo to, ar tuo metu vyko politinė kampanija ar nevyko <...>.“

13.2. „Šie straipsniai buvo parengti be konkretaus užsakovo <...>. Šie straipsniai buvo parengti neatlygintinai ir vien tik UAB „Galvok“ iniciatyva.“

13.3. „<...> Šie straipsniai buvo publikuojami tik interneto naujienų portale www.galve.lt“.

13.4. „UAB „Galvok“ atliko savarankišką tyrimą, kurio metu objektyviai nustatė, kad tos pačios politinės kampanijos metu kitas kandidatas į Trakų rajono merus, Liberalų sąjūdžio atstovas Andrius Šatevičius taip pat lankėsi toje pačioje Aukštadvario bažnyčioje. Būtent šios patikros ir dėl to objektyvios faktinės aplinkybės atsispindėjo straipsnyje „Dergia kitą, o pats bažnyčioje skleidžia politinę agitaciją“. Atitinkamai ir kitas straipsnis, pavadinimu „Burbulis renkasi tarp lenko ir lietuvio“, atsirado po visuomenininko ir nuomonės formuotojo Andriaus Tapino viešų pasisakymų, kuriuose akivaizdžiai buvo menkinamas vienas iš dviejų kandidatų Jaroslavas Narkevič. Net tame pačiame 2021-10-20 facebook įraše A. Tapinas agituoja visus Trakų rajono gyventojus mobilizuotis ir ateiti balsuoti pieš lenkų kilmės kandidatą.“

13.5. „Rubrika „Šimo Burbulio žvilgsnis“ yra skirta plėtoti bet kokias Trakų rajono politines socialines ar ekonomines aktualijas. Pačios rimčiausios temos yra rengiamos feljetono stiliumi tik surinkus visus galimus objektyvius duomenis“. „Rubrikoje „Šimo Burbulio žvilgsnis“ dar nė karto nebuvo paskelbtas užsakomasis straipsnis.“

[4] https://www.galve.lt/dergia-kita-o-pats-baznycioje-skleidzia-politine-agitacija/

13.6. „Žiniasklaidos priemonė „Galvė“ laikėsi pozicijos (nuomonės), kad A. Tapinas diskredituoja, menkina ir žemina vieną iš kandidatų į Trakų rajono merus ir tokiu būdu suteikia pranašumą kitam kandidatui, todėl „Galvė“ manė esant tikslinga šioje situacijoje vadovautis aukščiausiais žurnalistikos standartais ir atstatyti konkurencinę pusiausvyrą tarp abiejų politikų.“

14. Žurnalistų etikos inspektoriaus tarnybos 2021 m. lapkričio 22 d. rašte Nr. (G-1206)S-1201 nurodoma, kad „visi kiti Lietuvos Respublikos liberalų sąjūdžio atsakingojo sekretoriaus ir įgalioto partijos atstovo VRK pranešime keliami klausimai yra susiję išimtinai su politine reklama ir galimu jos skleidimo reikalavimų nesilaikymu <...>.“

15. Visuomenės informavimo etikos komisijos 2021 m. lapkričio 24 d. rašte Nr. 59 nurodoma, kad „<...> Visuomenės informavimo etikos komisija <...> bendru sutarimu išreiškė nuomonę, jog minėtos publikacijos politine reklama nelaikytinos“.

16. Vilniaus apskrities vyriausiojo policijos komisariato Trakų rajono policijos komisariato 2021 m. lapkričio 22 d. rašte nurodoma, kad buvo atsisakyta pradėti ikiteisminį tyrimą pagal VRK pranešimą, ir pažymima, kad „susipažinus su straipsniu „Dergia kitą, o pats bažnyčioje skleidžia politinę agitaciją“ nustatyta, kad straipsnyje yra kalbama apie galimai neetišką kandidatų į Trakų rajono savivaldybės merus politinę agitaciją prieš vykstančius rinkimus į Trakų rajono savivaldybės merus“.

17. A. Šatevičiaus 2022 m. kovo 4 d. pateiktame atsakyme (reg. Nr. 1-227(2.11) nurodoma, kad tiek straipsnis „Dergia kitą, o pats bažnyčioje skleidžia politinę agitaciją?, tiek straipsnis „Burbulis renkasi tarp lenko ir lietuvio“ tinklalapyje www.galve.lt buvo paskelbti ne jo vardu ir ne jo interesais, taip pat kad šie straipsniai nebuvo užsakyti jo vardu ar jo interesais veikiančių asmenų lėšomis ir kad pats A. Šatevičius neturi asmeninių ir (ar) dalykinių ryšių su UAB „Galvok“ redakcija, darbuotojais.

18. J. Narkevičiaus 2022 m. kovo 18 d. pateiktame atsakyme nurodoma, kad „Į Klausymus atsakau-ne“ (atsiųstas iš el. pašto jaroslaw.narkewicz@gmail.com). Kaip ir A. Šatevičiui, taip ir J. Narkevičiui buvo pateikti šie klausimai: Ar minėti straipsniai (bent vienas iš jų) buvo paskelbti Jūsų vardu ir (ar) interesais? Jei taip, ar su Jumis buvo derintas šių straipsnių turinys?; Ar Jūs užsakėte šių straipsnio (bent vieno iš jų) paskelbimą?; Ar šie straipsniai (bent vienas iš jų) buvo publikuoti (apmokėti) Jūsų ir (ar) Jūsų interesais veikiančių asmenų lėšomis?; Ar Jūs turite asmeninių ir (ar) dalykinių ryšių su UAB „Galvok“ redakcija, darbuotojais?

IV. Taikomas teisinis reglamentavimas

19. Vyriausiosios rinkimų komisijos įstatymo 3 straipsnyje apibrėžti VRK uždaviniai ir įgaliojimai, iš jų: užtikrinti, kad rinkimai vyktų remiantis Lietuvos Respublikos Konstitucijoje ir įstatymuose įtvirtintais demokratinių rinkimų principais (1 dalies 2 punktas); garantuoti vienodą

rinkimų įstatymų taikymą visoje Lietuvos Respublikos teritorijoje (1 dalies 3 punktas); kontroliuoti politinių partijų, politinių organizacijų, politinių kampanijų finansavimą (1 dalies 5 punktas); įstatymų nustatyta tvarka spręsti visus ginčus dėl rinkimų agitacijos (2 dalies 8 punktas); prižiūrėti, kaip vykdomi rinkimų įstatymai (2 dalies 11 punktas).

20. Lietuvos Respublikos politinių kampanijų finansavimo ir finansavimo kontrolės įstatymo (toliau – PKFFKĮ) 2 straipsnio 8 dalyje apibrėžta politinės reklamos sąvoka, 4 straipsnyje – nustatyti politinės kampanijos laikotarpio etapai, 15 ir 16 straipsniuose – reikalavimai ir draudimai, taikomi politinei reklamai.

21. Politinės reklamos žymėjimo tvarkos apraše, patvirtintame VRK 2010 m. rugsėjo 7 d. sprendimu Nr. Sp-58 (2019 m. gruodžio 19 d. sprendimo Nr. Sp-439 redakcija), nustatyti politinės reklamos žymėjimo reikalavimai.

22. Rekomendacijų dėl politinės reklamos skleidimo politinės kampanijos laikotarpiu, patvirtintų VRK 2018 m. birželio 19 d. sprendimu Nr. Sp-75 „Dėl Rekomendacijų dėl politinės reklamos skleidimo politinės kampanijos laikotarpiu patvirtinimo“, 3 punkte pateikiama VRK nuomonė dėl atvejų, kurie nėra laikomi politine reklama, 4 punkte – dėl atvejų, kurie laikomi politine reklama, 16 punkte – reikalavimai, taikomi elektroninėmis priemonėmis skleidžiamai politinei reklamai.

V. Vertinimai ir išvados

23. PKFFKĮ 2 straipsnio 8 dalyje politinė reklama apibrėžiama kaip valstybės politiko, politinės partijos, politinės partijos nario, politinės kampanijos dalyvio, jų vardu ir (ar) interesais bet kokia forma ir priemonėmis už užmokestį ar neatlygintinai politinės kampanijos laikotarpiu ar tarp politinių kampanijų skleidžiama informacija, kuria siekiama paveikti rinkėjų motyvaciją balsuojant rinkimuose ar referendume arba kurios skleidimu propaguojamas valstybės politikas, politinė partija, politinės partijos narys ar politinės kampanijos dalyvis, taip pat jų idėjos, tikslai ar programa.

24. PKFFKĮ 16 straipsnio 6 dalyje numatyta, kad politine reklama nelaikomi:

24.1. politinės kampanijos laikotarpiu neatlygintinai skleidžiami įprastinio pobūdžio informaciniai pranešimai apie valstybės politikų, politinių partijų, kandidatų veiklą, informacija, kuria neraginama nedalyvauti referendume, balsuoti už ar prieš referendumui teikiamo sprendimo priėmimą (2 punktas);

24.2. politinės kampanijos laikotarpiu per visuomenės informavimo priemones neatlygintinai, laikantis objektyvumo ir politinės kampanijos dalyvių lygiateisiškumo principų viešosios informacijos rengėjų ir skleidėjų skleidžiama informacija apie rinkimų programas (3 punktas).

25. Straipsnyje „Dergia kitą, o pats bažnyčioje skleidžia politinę agitaciją?“[5], paskelbtame rubrikoje „Aktualijos“, pateikiama informacija apie to meto įvykius, sulaukusius susidomėjimo ir kitose visuomenės informavimo priemonėse[6], tai yra apie vieno iš kandidatų (J. Narkevičiaus) pasisakymą bažnyčioje ir kito kandidato (A. Šatevičiaus) šios situacijos vertinimą. Straipsnyje pateiktos ne tik A. Šatevičiaus citatos, bet ir trečiųjų asmenų (pvz., klebono Juozo Bakščio) informacija. Darbo grupės vertinimu, šiame straipsnyje nė vienas kandidatas nėra propaguojamas, nepristatomos jų rinkimų programos ar idėjos, todėl ši informacija yra priskirtina visuomenės informavimui apie vykstančius rinkimus ir jų dalyvius ir nelaikytina politine reklama pagal PKFFKĮ 2 straipsnio 8 dalį.

26. Straipsnyje „Burbulis renkasi tarp lenko ir lietuvio“:

26.1. Nurodomas autoriaus siekis paveikti rinkėjų motyvaciją balsuojant rinkimuose:

26.1.1. „Čia aš, Šimas Burbulis. Buvau davęs sau pažadą, kad per antrąjį rinkimų turą sau ramiai atsipūsiu ir viską stebėsiu pasyviai iš šalies. Bet matydamas, kaip pastarosiomis dienomis suaktyvėjo Rudelienės vadovaujami rudnosiukai, jaučiu pilietinę pareigą apginti silpnesnįjį nuo stipresniojo“. E. Rudelienė – nuo 2014 m. buvusi Trakų rajono savivaldybės tarybos narė – merė[7], iškelta Lietuvos Respublikos liberalų sąjūdžio, atsisakiusi savivaldybės tarybos nario – mero mandato ir nuo 2021 m. gegužės 10 d. užėmusi laisvą Seimo nario vietą pagal Lietuvos Respublikos liberalų sąjūdžio iškeltų kandidatų sąrašą daugiamandatėje rinkimų apygardoje. Trakų rajono savivaldybės taryboje atsiradus laisvai tarybos nario – mero vietai, buvo rengiami šiame tyrime nagrinėjami nauji rinkimai.

26.1.2. „Šie rinkimai ypatingi, Rudelienės strategija yra tokia, kad kai ji iš merės pareigų pabėgo į Seimą, tai ji tikisi, kad jos vietą užims jos favoritas Andriukas. Bet kadangi merą mes renkame tik kiek daugiau nei metams, tai Burbulis mano, kad mes šiuose rinkimuose turime teisę šiek tiek paišdykauti, šiek tiek nukrypti nuo savo standartinio mąstymo ir visiškai sumaišyti Rudelienės strategiją. Burbulis primena visiems, kad jeigu jau taip susiklostė antrasis turas, tai belieka eiti į rinkimus balsuoti ne už konkretų asmenį, o balsuoti prieš įsikerojusią sistemą Trakų rajone, kurią valdo išrinktieji. Burbulio balsas bus protesto balsas“.

26.2. Formuojama neigiama nuomonė apie A. Šatevičių:

26.2.1. Abejojama, ar jis turi reikiamų savybių: „<...> Jarekas padėjo spręsti Šiaulių oro uosto klausimus. <...> ko per daugelį metų nesugebėjo padaryti lietuviai, padarė lenkas. <...> Naivuolis yra

[5] https://www.galve.lt/dergia-kita-o-pats-baznycioje-skleidzia-politine-agitacija/
[6] https://www.lrt.lt/naujienos/lietuvoje/2/1522955/savaitgali-baznycioje-skambejo-agitacine-narkevic-kalba-ir-mokyklose-turime-ugdyti-atsparuma-iskreiptoms-vertybems, https://lnk.lt/zinios/144622
[7] https://www.vrk.lt/2020-sei/kandidatai?srcUrl=/rinkimai/1104/rnk1424/kandidatai/lrsKandidatasBiografija_rkndId-2415939.html

tas, kuris galvoja, kad išrinkus į merus „jauną ir gražų“, jis bus ryžtingas, principingas ir nepriklausomas politikas“.

26.2.2. Vartojamos kalbos figūros, kuriomis vienas kandidatas aukštinamas, kitas – menkinamas: „patys spręskite, kas būtų geriau pagal susiklosčiusias aplinkybes: *patyręs lapinas Jarekas*, kuris pakankamai įrodė, kad moka spręsti reikalus ir ryžtingai, ir po kilimu, ar perpus jaunesnis *Andriukas,* kuriam *ant uodegos nuolat lips senoji gvardija* ir neleis pamiršti, kas jį išrinko (pastatė) į merus“.

26.3. Neigiamai atsiliepiama apie vieną kandidatą iškėlusį Lietuvos Respublikos liberalų sąjūdį; teigiamai apie kitą kandidatą iškėlusią Lietuvos lenkų rinkimų akciją-Krikščioniškų šeimų sąjungą:

26.3.1. „Pamenate istoriją, kaip septynios Trakų liberalės išvažiavo pas turkus į Alaniją pažindintis? Kokia nauda iš to Trakams? Jokios. Tuo metu mūsų lenkai į egzotiką nesidairo, o ieško konkrečių bendrystės vaisių čia aplinkui – su Lenkijos esančiu Gižycko miestu puoselėja gražius santykius. Ir ką mes iš to turime? Matėme, kokia Trakuose stovi graži ir renovuota Trakų meno mokykla? Atsimenate, kaip per atidarymą joje pijarinosi Rudelienė su savo komanda? Tad paaiškinu, kad projektas įgyvendintas bendradarbiaujant su Lenkija, Gižycko miestu. Projektas buvo vykdomas pagal <...> Lietuvos ir Lenkijos bendradarbiavimo per sieną programą. Ir drįsiu pasakyti, kad šį projektą į priekį stūmė savivaldybės administracijoje dirbantys lenkų kilmės žmonės“.

26.3.2. „Matėte, kokia Trakuose yra renovuota apžvalgos aikštelė priešais Trakų pilį adresu Karaimų g. 57A? Iš kur ji atsirado? O gi įgyvendinta per bendrąjį Trakų ir Gižycko savivaldybės projektą <...>. Parama skirta per <...> Lenkijos bendradarbiavimo programą. Ir šis sąrašas galėtų tęstis dar ilgai, jeigu tai būtų apmokėta politinė reklama.“

26.3.3. Kalbant apie A. Šatevičių, nurodoma „Galėčiau tuo tikėti, jeigu man į galvą nelystų mintys, kad už šio gražaus fasado toliau stovės tokia rikiuotė: Rudelienės anyta senė Rudelienė <...>, už korupcinius nusikaltimus Trakuose teistas Leonardas Karnila, kurio niekaip liberalai negali atleisti iš UAB „Trakų šilumos tinklai“ užimamų pareigų; pilkasis kardinolas Nijolė Lisevičienė, kuri per savo VšĮ stumdo projektus ir pelnosi iš savivaldybės biudžeto; o taip pat ir Jonas Liesis, kuris yra rimtas pretendentas užimti administracijos direktoriaus postą, jeigu „jaunas ir gražus“ taps meru. Na o kur dar penkiasdešimt alkanų ir staugiančių pilkų vilkų masė, kurie net dreba, net kratosi nuo minties, kad jų favoritas gali ir neištraukti jiems rajono gerovės dar bent meteliams“.

27. Straipsnyje „Burbulis renkasi tarp lenko ir lietuvio“, nepaisant tam tikros satyros apraiškų abiejų kandidatų atžvilgiu, apie vieną iš dviejų rinkimuose dalyvaujančių kandidatų atsiliepiama palankiau, pvz., kalbama apie ryžtingumą, principingumą, nepriklausomumą, patirtį, dalykines savybes (gebėjimą organizuoti ir atlikti gyventojams naudingus darbus, tokius kaip gatvių tvarkymas, Šiaulių oro uosto klausimų sprendimas ir pan.), lenkų privalumus lietuvių atžvilgiu („ko

per daugelį metų nesugebėjo padaryti lietuviai, padarė lenkas“), vienas kandidatas yra menkinamas kito kandidato atžvilgiu, pvz., nurodoma apie komandos įtaką kandidatui („ant uodegos nuolat lips „senoji gvardija“ ir neleis pamiršti, kas jį išrinko“) ir pan., neigiamai atsiliepiama apie kandidatą iškėlusią politinę partiją ir buvusią merę, kurią kėlė ta pati partija. Tokiu būdu formuojama neigiama rinkėjų nuomonė apie vieną iš kandidatų. Taip pat aiškiai išsakoma autoriaus pozicija ir siekis, kad nebūtų išrinktas vienas iš kandidatų. Ši informacija, be kita ko, patvirtina ir siekį daryti įtaką rinkėjų pasirinkimui už ką arba prieš ką balsuoti.

28. Vien dėl satyros apraiškų straipsnis savaime negali būti laikomas ne politine reklama, nes vertintinas jo turinys ir paskelbimo aplinkybės. Priešingu atveju, t. y. laikant, kad su tam tikros satyros (feljetono) elementais pateikta informacija minint realius rinkimų dalyvius (kandidatus, partijas) negalėtų būti laikoma politine reklama, susidarytų tiek praktiniu, tiek teisiniu požiūriu ydinga situacija, kai prieš pat rinkimus, net ir agitacijos draudimo laikotarpiu, prisidengiant grožinės literatūros ir publicistikos žanru, faktiškai būtų galima skleisti informaciją, kuria siekiama paveikti rinkėjų motyvaciją balsuojant rinkimuose.

29. Pagal Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo formuojamą praktiką, „<...> *nurodant tikrą ar tariamą, aiškiai vienpusišką informaciją apie tam tikrus faktus, tokiu būdu siekiant formuoti neigiamą rinkėjų nuomonę <...> nelaikytini satyra, todėl pagrįstai pripažintini politine reklama*“ (Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo 2011 m. balandžio 15 d. nutartis, priimta administracinėje byloje Nr. N-62-957-11). Taip pat, jei „<...> *esantys užrašai <..> yra aiškiai nukreipti būtent prieš <...>“* kandidatą*, „nurodant tikrą ar tariamą, aiškiai vienpusišką informaciją apie tam tikrus faktus, tokiu būdu siekiant formuoti neigiamą rinkėjų nuomonę.*“ Tokie užrašai „<...> *nelaikytini satyra, todėl jie pagrįstai pripažinti politine reklama*“ (Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo 2011 m. balandžio 15 d. sprendimas, priimtas administracinių teisės pažeidimų byloje Nr. N-62-957-11). Be to, „*tokio pobūdžio straipsniai, juo labiau išspausdinti prieš antrąjį rinkimų turą, nelaikytini nuomonės reiškimu <...>, kadangi yra vienpusiški, nepateikiantys kitokios nuomonės. Todėl šie straipsniai laikytini politine reklama*“ (Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo 2011 m. kovo 4 d. nutartis, priimta administracinėje byloje Nr. N-62-657-11). Taip pat „*teismų praktikoje nurodoma, jog nėra būtina, kad publikacijoje būtų aiškiai ir tiesiogiai raginama balsuoti už tam tikrą politiką, o svarbi pateikiamos informacijos esmė*“ (Vilniaus apygardos administracinio teismo 2021 m. gegužės 10 d. sprendimas, priimtas administracinėje byloje Nr. I3-707-872/2021).

30. Iš minėto straipsnio turinio matyti, kad, priešingai, nei teigiama pateiktame UAB „Galvok“ situacijos vertinime (žr. Išvados 13.6 papunktį), publikacija nebuvo siekiama atkurti konkurencinę pusiausvyrą tarp kandidatų į Trakų rajono savivaldybės tarybos narius – merus A. Šatevičiaus ir J. Narkevičiaus. Toks vertinimas grindžiamas tuo, jog likus 3 dienoms iki rinkimų

antrojo turo buvo publikuota akivaizdžiai vieną iš kandidatų į Trakų rajono savivaldybės tarybos narius – merus, t. y. A. Šatevičių, menkinanti informacija. Nors minėtame straipsnyje nėra tiesiogiai raginama balsuoti už ar prieš konkretų kandidatą į Trakų rajono savivaldybės tarybos narius – merus, tačiau straipsnyje pateikta informacija akivaizdžiai siekiama formuoti neigiamą skaitytojo nuomonę apie vieną iš kandidatų, taip pat pateikiama vienpusiška autoriaus pasirinktų faktų, siejamų su vienu iš kandidatų – A. Šatevičiumi – ir jį keliančia partija bei buvusia mere E. Rudeliene, interpretacija. Straipsnio publikavimo laikas ir jo turinys akivaizdžiai liudija apie tikslą daryti įtaką skaitytojų apsisprendimui balsuojant bei formuoti neigiamą nuomonę apie vieną iš kandidatų.

31. Atsižvelgiant į šios išvados 27–30 punktuose išdėstytą informaciją, darbo grupės vertinimu, straipsnis „Burbulis renkasi tarp lenko ir lietuvio“ yra laikytinas politine reklama pagal PKFFKĮ 2 straipsnio 8 dalį.

32. Tyrimo metu nustatytų faktinių aplinkybių nepakanka daryti išvadą, kad internetiniame tinklalapyje www.galve.lt paskelbtas straipsnis „Burbulis renkasi tarp lenko ir lietuvio“ buvo naudingas kandidatui į Trakų rajono savivaldybės tarybos narius – merus J. Narkevičiui. Nors juo siekiama paveikti rinkėjų motyvaciją nebalsuoti už A. Šatevičių, straipsnio turinys nėra vien tik teigiamas J. Narkevičiaus atžvilgiu (apibūdinamas „kaip patyręs lapinas“, kuris geba „spręsti reikalus ir ryžtingai, ir po kilimu“), todėl laikytina, kad nėra pakankamo pagrindo teigti, jog minėtas straipsnis buvo skelbiamas J. Narkevičiaus interesais.

33. PKFFKĮ įtvirtinta, kad skleidžiama politinė reklama turi būti pažymėta, nurodytas jos lėšų šaltinis ir ji turi būti aiškiai atskirta nuo kitos skleidžiamos informacijos (15 straipsnio 1 dalis), politinė reklama, nepažymėta pagal teisės aktų reikalavimus arba pažymėta nesilaikant teisės aktų reikalavimų, laikoma paslėpta ir ji draudžiama, už kurios skleidimą taikoma įstatymų nustatyta atsakomybė (15 straipsnio 2 dalis).

34. Politinės reklamos žymėjimo tvarkos aprašo:

34.1. 15 punkte nurodytos politinės reklamos žymėjimo užrašo sudedamosios dalys („Politinė reklama“ (15.1), finansavimo šaltinis (15.2);

34.2. 16 punkte numatyta, kad politinės reklamos žymėjimo užrašas negali būti trumpinamas ar kaip nors kitaip keičiamas;

34.3. 17 punkte numatyta, kad politinės reklamos žymėjimas (išreiškiamas vaizdu) turi būti atvaizduojamas ta pačia kryptimi kaip politinės reklamos vaizdas ir reklamos tekstas. Užrašas turi būti vientisas (pateiktas vienoje vietoje), aiškiai įskaitomas, nenutrinamas ir pateiktas kontrastiškame fone.

35. Darbo grupės nuomone, straipsnis „Burbulis renkasi tarp lenko ir lietuvio“ nebuvo tinkamai pažymėtas kaip politinė reklama, nors pačiame straipsnyje ir nurodyta, „tebūnie tai neatlygintina politinė reklama, jeigu kažkas mano, kad Burbulis kažką truktelėjo į viršų už ausų. Jei

truktelėjau, tai užteks ir ant saldainių“. Toks politinės reklamos žymėjimas (publikacijos tekste, neišskiriant užrašo, sukeliant tam tikrą abejonę dėl to, ar tikrai publikacija yra politinė reklama) nelaikytinas tinkamu žymėjimu pagal Politinės reklamos žymėjimo tvarkos aprašo 17 punktą. Be to, tai jog, minėtas straipsnis neatitinka Politinės reklamos žymėjimo tvarkos aprašo 17 punkto nuostatų, patvirtina ir pati UAB „Galvok“ 2021 m. gruodžio 1 d. rašte, teigdama, kad „<...> minimi straipsniai nebuvo atskirti nuo kitų straipsnių“, nes neva „tai buvo eiliniai žiniasklaidos priemonės straipsniai <...>“, kad „šie straipsniai buvo parengti be konkretaus užsakovo <...>, <...> parengti neatlygintinai ir vien tik UAB „Galvok“ iniciatyva“, „<...> publikuojami tik interneto naujienų portale www.galve.lt“.

36. Taigi, remiantis šioje išvadoje nurodytais argumentais, straipsnis „Burbulis renkasi tarp lenko ir lietuvio“ yra laikytina netinkamai pažymėta politine reklama. Darbo grupės vertinimu, UAB „Galvok“, paskelbusi netinkamai pažymėtą politinę reklamą, pažeidė PKFFKĮ 15 straipsnio 1 ir 2 dalis.

37. Tyrimo metu nebuvo gauta duomenų, kad straipsnį „Burbulis renkasi tarp lenko ir lietuvio“ būtų užsakę kandidatai ar jų interesais veikiantys asmenys, už straipsnio parengimą ir paskelbimą internetiniame tinklalapyje www.galve.lt būtų apmokėta. UAB „Galvok“ teigimu, šis straipsnis buvo parengtas jos pačios iniciatyva.

38. PKFFKĮ 16 straipsnio 2 dalies 1 punktas draudžia rinkimų agitacijos kampanijos etapu skleisti politinę reklamą neatlygintinai, išskyrus diskusijų laidas. Straipsnis „Burbulis renkasi tarp lenko ir lietuvio“ publikuotas neatlygintinai, tai yra pažeidžiant PKFFKĮ 16 straipsnio 2 dalies 1 punktą.

V. Siūlymai

39. Atsižvelgiant į tai, kas išdėstyta, siūloma:

39.1. Nepripažinti internetiniame tinklalapyje www.galve.lt paskelbtą straipsnį „Dergia kitą, o pats bažnyčioje skleidžia politinę agitaciją?“ politine reklama.

39.2. Pripažinti internetiniame tinklalapyje www.galve.lt paskelbtą straipsnį „Burbulis renkasi tarp lenko ir lietuvio“ politine reklama, paskleista kandidato Andriaus Šatevičiaus nenaudai.

39.3. Pripažinti, kad internetiniame tinklalapyje www.galve.lt paskelbtas straipsnis „Burbulis renkasi tarp lenko ir lietuvio“ buvo pažymėtas nesilaikant politinės reklamos žymėjimo reikalavimų ir tai laikoma paslėpta politine reklama.

39.4. Pripažinti, kad UAB „Galvok“, internetiniame tinklalapyje www.galve.lt paskelbusi straipsnį „Burbulis renkasi tarp lenko ir lietuvio“, pažeidė Lietuvos Respublikos politinių kampanijų finansavimo ir finansavimo kontrolės įstatymo:

39.4.1. 15 straipsnio 1 ir 2 dalis, skleisdama netinkamai pažymėtą politinę reklamą ir tai laikoma paslėpta politine reklama;

39.4.2. 16 straipsnio 2 dalies 1 punktą, rinkimų agitacijos kampanijos etapu neatlygintinai skleisdama politinę reklamą.

Pirmininko pavaduotojas – sekretorius	Maksimas Reznikovas
Komisijos narė	Inga Milašiūtė
Komisijos narys	Andrius Vaišnys
Skyriaus vedėja	Lina Petronienė
Skyriaus vedėjas	Rokas Stabingis
Darbuotojas	Ramūnas Ramanauskas